

Κείμενο 1

Ο κυνηγός των χαμένων καλών τρόπων

Διασκευασμένο κείμενο, που δημοσιεύτηκε στις 21.8.2022, Gala, τχ. 217, Πρώτο Θέμα

Ο έμπειρος δημοσιογράφος και συγγραφέας Χρήστος Ζαμπούνης δημιούργησε το πρώτο εμβριθές και απολαυστικό εγχειρίδιο για τους κανόνες συμπεριφοράς και συνύπαρξης στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης. Το διαδικτυακό savoir vivre μοιάζει με τον Κώδικα Οδικής Κυκλοφορίας: τηρώντας τον πιστά, αποφεύγουμε τα ατυχήματα.

«Αυτοαναφορικοί, αυτο-αποθεωτικοί και φιλτραρισμένοι. Κολλημένοι, εξαρτημένοι και εθισμένοι». Όπως κι αν επιλέγουμε να μοιάζουμε και όποια σχέση και αν επιλέγουμε να διατηρούμε με τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης στο τέλος της ημέρας είμαστε συνδεδεμένοι. Τόσο πολύ, τόσο στενά, ώστε ο διαδικτυακός κόσμος δεν είναι πια αντανάκλαση ή κατοπτρισμός του απτού, πραγματικού κόσμου, αλλά λειτουργεί απολύτως αυτονομημένος. Σε ποιον δεν έχει συμβεί να επικοινωνεί και μάλιστα να εμφανίζεται λαλίστατος μέσω διαδικτύου με ανθρώπους με τους οποίους με το ζόρι ανταλλάσσει μια καλημέρα κάθε φορά που συναντιούνται δια ζώσης; Ή ποιος δεν έχει τρομάξει να αναγνωρίσει τον άλλο, όταν απεκδύεται τον μανδύα του χρήστη των κοινωνικών δικτύων και φορά απλώς την ανθρώπινη εξάρτυσή του; Στο Διαδίκτυο ζούμε και επικοινωνούμε, φλερτάρουμε και ερωτευόμαστε, πολιτικολογούμε, διαφωνούμε, φανατιζόμαστε, κρίνουμε, σχολιάζουμε, χαιρόμαστε και θρηνούμε, όμως η αλήθεια είναι πως ό,τι κι αν κάνουμε το κάνουμε συχνά με υπερβολικό, στρεβλό ή ακόμη και παρωχημένο τρόπο. Ο Νο 1 κανόνας προκύπτει από την απάντηση στην ερώτηση : Θα λέγαμε τα ίδια που γράφουμε στο Διαδίκτυο, αν είχαμε τον άλλο απέναντί μας;

Το savoir vivre καλύπτει κάθε πτυχή της ανθρώπινης ζωής στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης. Είναι αλήθεια ότι στα κοινωνικά δίκτυα και στη διαδικτυακή επικοινωνία επελαύνει η αγένεια. Πιστεύω ότι όλοι θα έπρεπε να αναρωτιόμαστε για το αποτύπωμα που αφήνουμε στον εικονικό κόσμο. Η ευγένεια μπορεί να είναι απάντηση ακόμα και στις άναρθρες κραυγές, στα ατεκμηρίωτα επιχειρήματα, στα fakenews, στο hate speech, στις κατάρρες, τον διαδικτυακό ψόγο που χαρακτηρίζει συχνά τη διαδικτυακή επικοινωνία.

Στο διαδικτυακό savoir vivre μπορεί κανείς να βρει κεφάλαια για την ηλεκτρονική αλληλογραφία, το κινητό τηλέφωνο, την τηλεργασία και τις τηλεδιασκέψεις, την κυβερνοασφάλεια και βέβαια τους 100 χρυσούς κανόνες σοσιαλμιντιακής συνύπαρξης.

Είναι προτιμότερο να ψάχνει κάποιος στη βιβλιοθήκη του παρά στην οθόνη του κινητού του, αυτό δε σημαίνει ότι δεν πρέπει να είναι συνδεδεμένος. Το κινητό στο τραπέζι είναι σαν ένας απρόσκλητος επισκέπτης που παρεισφρέει ανάμεσα στους ανθρώπους ειδικά στα οικογενειακά τραπέζια. Προτεραιότητα όμως έχει ο άνθρωπος που είναι παρών απέναντί μας. Το ερώτημα είναι : στη διαδικτυακή ζωή υπάρχουν όρια και στοιχειώδεις κανόνες, όπως και στην πραγματική;

Κείμενο 2

«Τα λέμε»

Από το βιβλίο του Διονύση Καρατζά «δια βραχέων», εκδ. Το Δόντι, 2007.

Τελευταία ακούω τους νέους –αλλά και τους μεγαλύτερους- όλο και συχνότερα να χρησιμοποιούν σαν επίλογο της τηλεφωνικής ή άμεσης επικοινωνίας τους την έκφραση «τα λέμε». Και προβληματίζομαι. Όχι τόσο για την αοριστία του μηνύματος όσο για την εύκολη υιοθέτηση ενός λεκτικού κώδικα, που απλώς συγκαλύπτει την αδυναμία άρθρωσης εμπεριστατωμένου και ουσιαστικού λόγου.

Έτσι, η έκφραση «τα λέμε» μπορεί να αφήνει περιθώρια ελπίδας ή υπόσχεσης, στο βάθος όμως αποκαλύπτει σε ποικίλες εκδοχές την τάση αποφυγής ευθύνης και συνέπειας απέναντι στον εαυτό μας και στους άλλους, συνειδητά ή όχι.

«Τα λέμε» λοιπόν, όταν θέλουμε να κλείσουμε μια ανιαρή συζήτηση ή όταν αδιαφορούμε για τη συνέχισή της. «Τα λέμε», όταν προσπαθούμε να αναβάλουμε την αντιμετώπιση ενός ενοχλητικού θέματος. «Τα λέμε», όταν βιαζόμαστε να τελειώσουμε την ανυπόφορη αμηχανία μας ή όταν στρογγυλεύουμε κομψά το τεράστιο κενό επικοινωνίας. «Τα λέμε», όταν αποφεύγουμε την ευθεία δέσμευσή μας σε σχέσεις. «Τα λέμε» ακόμη, όταν από συνήθεια ακολουθούμε το συρμό με τις «ελληνικούρες» και τους διάφορους ξενισμούς για να είμαστε «τρέντι» και «χάι».

Αναδεικνυόμαστε εντέλει συνεπείς μόνο στην ισοπεδωτική ομοιομορφία, όπως κάνουμε το ίδιο στην διασκέδαση, στην ενδυμασία, ακόμη και στον έρωτα. Γιατί τη ζωή την καταντήσαμε ριάλιτι σόου, που χρειάζεται παίκτες επικοινωνιακούς τάχα, ιντριγκαδόρους, συμφεροντολόγους. Οι αυθεντικοί, οι ειλικρινείς, οι με άποψη και επιχειρηματολογία, είναι πια ντεμοντέ, δεν παρουσιάζουν

«σκηνικό» ενδιαφέρον. Για να τους καταλάβει κάποιος, πρέπει να σκεφτεί, να κρίνει, να συζητήσει!
Που χρόνος για τέτοια...

Εδώ δεν προλαβαίνουμε τις πληροφορίες που μας βομβαρδίζουν από παντού, τις εκδηλώσεις που πολλαπλασιάζονται με γεωμετρική πρόοδο για τις ανάγκες των δημόσιων σχέσεων, θα σκεφτούμε κιόλας για σχέσεις, για ειλικρίνεις και για αξίες; Τουλάχιστον να σώσουμε τον εαυτόλη μας, να μπορούμε να τον θαυμάζουμε και να τον εμπορευόμαστε.

Έλα όμως που δεν υπάρχει σωτηρία ούτε στον καθρέφτη ούτε στην αγορά. Μόνος δρόμος σωτηρίας είναι ο άλλος και η αλήθεια μας. Και τότε δε θα καταφεύγουμε στο «τα λέμε» και «θα δούμε», αλλά στο «θέλουμε» και «κάνουμε». Και θα χαιρόμαστε για την τιμιότητα της γνώσης και την ελευθερία της αγάπης.

Κείμενο 3

Ο υπότης

Το ποίημα του Μίνωα Ζώτου (1905-1932) έχει αντληθεί από το βιβλίο «Η Ελληνική Ποίηση» (Ανθολογία – Γραμματολογία), τόμος Γ', εκδ. Σοκόλη, Αθήνα: 1990.

Ήταν υπότης· κάτι έπρεπε να 'ναι
κι ήταν υπότης· ελαμποκοπούσε
χρυσό σπαθί στο πλάι του κι εφορούσε
λευκό στο καπελίνο του φτερό.

Αμίλητος καβάλα στ' άλογό του
χώρες περνούσε κι άφηνε, ζητώντας
τον κίνδυνο, που αντίκρυζε γελώντας,
ο υπότης μια φορά κι έναν καιρό.

Κάτι ζητούσε μέσα του η ψυχή του,
κι αν άσκοπα τον κόσμο ετριγυρνούσε,
ο πόθος του τον κόσμο ξεπερνούσε,
πλατύτερος, να πάει στον ουρανό...

Ωστόσο, ευγενικά κι αντρειωμένα,
με το ληστή παλεύοντας, που εκράτει
στον πύργο την κυρία τη ντελικάτη
ή την αρχοντοπούλα τη μικρή,

αυτός ανυστερόβουλα, με πίστη
την ένδοξη παράδοση ετιμούσε,
κι εγύμνωνε το ξίφος κι εχτυπούσε
και λευτεριά τους χάριζε ιερή...

Μα εκείνες, που δεν ήξεραν, του εκαίγαν
θυμίαμα θαυμασμού τον έρωτά τους,
κι έταζαν την αχρείαστη ομορφιά τους
στην τόλμη του για δώρο προσφερτή.

Δεν το χωρούσε ο νους των, δε μπορούσαν
να νιώσουν μια θυσία τόσον ωραία
για της ευγένειας μόνο την ιδέα
και για της υποσύνης την τιμή.

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 2 (μονάδες 35)

Ερώτημα 1^ο (μονάδες 15)

Ποια είναι η βασική θέση που διατυπώνει ο συγγραφέας του Κειμένου 2 (μονάδες 4) και ποια κατά τη γνώμη σου, η πρόθεσή του, ο σκοπός για τον οποίο έγραψε το κείμενο (μονάδες 6); Πιστεύεις ότι πετυχαίνει το σκοπό του; (μονάδες 5)

Μονάδες 15

Ερώτημα 2° (μονάδες 10)

Να εξετάσεις τη σχέση του τίτλου του Κειμένου 1 με το περιεχόμενό του (μονάδες 5) και την επικοινωνιακή αποτελεσματικότητα του τίτλου του Κειμένου 2 (μονάδες 5).

Μονάδες 10

Ερώτημα 3° (μονάδες 10)

α. «Το savoir vivre καλύπτει κάθε πτυχή της ανθρώπινης ζωής στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης. Είναι αλήθεια ότι στα κοινωνικά δίκτυα και στη διαδικτυακή επικοινωνία επελαύνει η αγένεια. Πιστεύω ότι όλοι θα έπρεπε να αναρωτιόμαστε για το αποτύπωμα που αφήνουμε στον εικονικό κόσμο.»

Να μεταγράψεις το παραπάνω χωρίο του Κειμένου 1 αντικαθιστώντας τις υπογραμμισμένες λέξεις και φράσεις με άλλες, προκειμένου η λειτουργία της γλώσσας από μεταφορική να γίνει κυριολεκτική. Πρόσεξε ώστε να μην αλλάξει το νόημα και κάνε όποιες αλλαγές κρίνεις σκόπιμες σε σύνταξη προς αυτή την κατεύθυνση (μονάδες 5)

β. Ποια είναι η πρόθεση του συγγραφέα στην προτελευταία παράγραφο του Κειμένου 2, να πληροφορήσει ή να προβληματίσει (μονάδες 2); Να τεκμηριώσεις την απάντησή σου παραθέτοντας τρεις σχετικές γλωσσικές επιλογές (μονάδες 3)

Μονάδες 10

ΘΕΜΑ 3 (μονάδες 15)

Ποια η στάση του ήρωα στο ποίημα και πώς αυτή καταγράφεται; Να αναφέρετε τρεις κειμενικούς δείκτες που στηρίζουν την απάντησή σας. Ποιες σκέψεις σας δημιουργεί η συμπεριφορά του; Να απαντήσετε σε 150-200 λέξεις.

Μονάδες 15